

OPRACOWANIE PYTANIA

Miejsca ważne w życiu człowieka. Omów zagadnienie na podstawie *Miejsca* Andrzeja Stasiuka. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Andrzej Stasiuk, *Miejsce*

EPOKA

Literatura współczesna

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Opowiadanie Stasiuka pokazuje, że miejsce to coś więcej niż fizyczna przestrzeń: to nośnik pamięci, tożsamości i sacrum. Punktem wyjścia jest puste miejsce po drewnianej cerkwi, którą rozebrano i przeniesiono do muzeum - narrator zastanawia się, czy świątynia wyrwana ze swojego miejsca jest jeszcze tym samym budynkiem i czy miejsce po niej nadal znaczy. U Stasiuka miejsce istnieje i działa nawet wtedy, gdy zniknął z niego budynek, bo trwa w pamięci ludzi i krajobrazie.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

miejsce

U Stasiuka nie tylko punkt w przestrzeni, lecz przestrzeń naznaczona historią ludzi, wiarą i pamięcią; miejsce trwa, gdy zniknie budynek. Komisja oczekuje, że odróżnisz miejsce od zwykłej przestrzeni.

ważne w życiu człowieka

Kryterium ważności: związek miejsca z tożsamością jednostki i wspólnoty, z tym, kim człowiek jest i skąd pochodzi. Nie chodzi o miejsca ładne czy przydatne, lecz o te, które człowieka współtworzą.

sacrum

Świętość przypisana konkretnej przestrzeni; cerkiew była święta jako miejsce modlitwy wspólnoty, a w muzeum staje się eksponatem. Komisja sprawdzi, czy widzisz różnicę między zabytkiem a świątynią.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę o tym, że miejsca ważne dla człowieka to przestrzenie naznaczone pamięcią i tożsamością wspólnoty, dlatego istnieją nawet po fizycznym zniknięciu tego, co je tworzyło.
- ✓ Co najmniej trzy konkretne elementy opowiadania: puste miejsce po cerkwi i rozmowa z przyjezdnym, historia wysiedlonej społeczności, która świątynię zbudowała, oraz paradoks przeniesienia budynku do muzeum.
- ✓ Kontekst pokazujący inny obraz miejsca ważnego (na przykład Soplicowo z *Pana Tadeusza*) i wniosek, że człowiek potrzebuje miejsc zakorzenienia, a ich utrata jest utratą części tożsamości.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Sytuacja wyjściowa: narrator stoi na miejscu, gdzie stała drewniana cerkiew, i rozmawia z przyjezdnym, który szuka świątyni znanej mu ze zdjęć lub przewodnika; zostały trawa, ślady fundamentów i cmentarz. Znaczenie: miejsce nadal przyciąga ludzi i wywołuje pytania, choć nic na nim nie stoi.
- Historia cerkwi: zbudowali ją dawni mieszkańcy wsi, ludzie greckokatoliccy, którzy modlili się w niej przez pokolenia; narrator wyobraża sobie, jak zwozili drewno i wznosili świątynię własnymi rękami. Znaczenie: miejsce jest ważne, bo powstało z pracy i wiary konkretnej wspólnoty.
- Wysiedlenie: po wojnie mieszkańców wywieziono, wieś opustoszała, a cerkiew stała bez wiernych i niszczała. Znaczenie: miejsce przechowuje pamięć o ludziach, których już nie ma, i staje się świadectwem ich losu.
- Przeniesienie do muzeum: świątynię rozebrano belka po belce i odbudowano w skansenie, gdzie ocalono budynek, ale odarto go z funkcji; narrator pyta, czy to jeszcze ta sama cerkiew. Znaczenie: sacrum jest związane z konkretnym miejscem, a zabytek to nie to samo, co świątynia.
- Refleksja o trwaniu miejsca: narrator uważa, że przestrzeń po cerkwi nadal znaczy, bo krajobraz i pamięć ludzi zachowują to, czego już nie widać. Znaczenie: miejsce ważne istnieje niezależnie od budynku, to ono nadaje sens temu, co na nim stało.
- Postawa przyjezdnego (opcjonalnie): człowiek z zewnątrz chce zobaczyć obiekt, narrator widzi miejsce; ta różnica spojrzeń organizuje opowiadanie. Znaczenie: dla obcego ważny jest zabytek, dla zakorzenionego ważna jest przestrzeń z jej historią.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

Pan Tadeusz, Adam Mickiewicz

Soplicowo jest centrum świata bohaterów i małą ojczyzną: dwór, ogród, obyczaje i pamiątki narodowe budują tożsamość mieszkańców, a Mickiewicz pisze o nim z perspektywy emigranta, który to miejsce utracił. Zestawienie z pustym wzgórzem po cerkwi pokazuje dwa oblicza miejsca ważnego: pełną obecność u Mickiewicza i trwanie w pamięci mimo zniknięcia u Stasiuka.

HISTORYCZNY

Powojenne wysiedlenia ludności z południowo-wschodniej Polski (akcja Wisła, 1947)

W 1947 roku ludność ukraińską i łemkowską z Beskidów i Bieszczadów przesiedlono przymusowo na ziemie zachodnie i północne; opuszczone wsie i cerkwie niszczały lub trafiały do muzeów. To tło opowiadania: miejsce Stasiuka jest ważne także dlatego, że przechowuje pamięć o wspólnocie, którą historia wyrwała z jej ziemi.

LITERACKI

Moja piosnka II, Cyprian Kamil Norwid

Poeta na emigracji tęskni do kraju, w którym podnoszą z ziemi kruszynę chleba i szanują gniazdo bociana; ojczyzna istnieje dla niego w pamięci gestów i obyczajów, nie w fizycznej obecności. Podobnie u Stasiuka miejsce trwa w pamięci, gdy fizycznie zostało utracone, a tęsknota ujawnia, jak bardzo człowiek jest zakorzeniony w konkretnej przestrzeni.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: miejsca ważne dla człowieka to przestrzenie naznaczone pamięcią i tożsamością – dlatego istnieją nawet po fizycznym zniknięciu tego, co je tworzyło.
- 2 Sytuacja wyjściowa: puste miejsce po cerkwi i refleksja narratora nad jego wciąż wyczuwalnym znaczeniem.
- 3 Paradoks muzeum: przeniesiona świątynia traci związek z miejscem – ocalony budynek przestaje być sacrum.
- 4 Miejsce jako pamięć o wysiedlonej społeczności: przestrzeń przechowuje historię ludzi, których już nie ma.
- 5 Kontekst: Soplicowo z *Pana Tadeusza* jako mała ojczyzna i wniosek – człowiek potrzebuje miejsc zakorzenienia, a ich utrata jest utratą części tożsamości.